

RÓNAI LÁSZLÓNÉ

Dr. Gyárfás Ágnes, a 200 éve elveszettnek hitt „Magyar Pszichológia” megtalálója – Második rész

Mottó:

*Harmóniát és Rendet csak olyan lélek tud maga körül teremteni,
aki Önmagában már megteremtette azt.*

Rónai Lászlóné (Fotó: Szűcs Mara)

1./ Dr. Gyárfás Ágnes módszeres, kitartó kutatómunkával megtalálta az MTA Kézirattárában

Bárány Péter: Jelenséges Lélek=mény című díjnyertes kéziratát,

melyet tudományosan elemzett és feldolgozott, majd 1990-ben az MTA kiadásában megjelentetett 800 példányban.

Művének címe:

AZ ELSŐ MAGYAR BÖLCSELETI MŰ ÉS TÖRTÉNETE

Bárány Péter: JELENSÉGES
LÉLEK=MÉNY

Jelentős tudományos eredménynek tekinthető a felvilágosodáskori Bárány Péter munkájának megismerése, életrajzi adatainak gazdagítása, s egyéb műveinek összegzése, kiadása Dr. Gyárfás Ágnes munkája által. Hála és köszönet illeti őt ezért!

A Kézirat sorsáról utólag kiderült, hogy Bárány Péter halála után unokaöccse, Bárány Ágoston vette magához, majd Ágoston halála után (1849) felesége Bach Borbála felajánlotta az akadémiának megvételre. Toldy Ferenc, az akadémia akkori titkára

intézkedett (1852) a megvételről s a mű bejegyzésként bekerült a Gyarapodási Naplóba, hogy novemberben leltárba is került.

Maga a megtalált kézirat könyv alakú, 288 oldal terjedelmű. Jól olvasható, apró betűs írással írta maga Bárány Péter.

Előzménye, hogy a magyar tudományos közélet a tisztán magyar nyelvű, „Magyar Pszichológia”-ként emlegetett önálló tudományág alapjait lerakó kéziratot mintegy 200 éve elveszettnek hitte. Még a Magyar Irodalmi Lexikon is igen valószínűnek tartotta, hogy elveszett! A díjnyertes kézirat iránti érdeklődés, annak ismerete nélkül sem lankadt, s Bárány Péter neve, emléke, oly sok idő elteltével is fennmaradt!

Kazinczyék az „anyai nyelvünkön írt Magyar Pszichológiánk”-ként emlegették, azonban szinte mindenki a **Kanti eszmék** forradalmi gondolatait vélte benne felfedezni!

Mindez az ugyancsak piarista nevelésben részesülő **Gróf Széchenyi Istvánt is megérintette.**

Fentiek a kanti eszmék azonnali befogadását és tovább gondolását is igazolják hazánkban. Sajnos a bebetonozott politikai viszonyok visszafogták, pusztították a gondolatok eredményes kibontakozását és nem a magyar tehetség maradt el a korától!

A szerző egyik művében (Gyárfás Ágnes: Kandidátusi Értekezés tézisei/1991) kijelenti, hogy a következő okok önmagukban is kutatásra ösztönözték:

- „Erdélyi János szerint a XVIII. század alkonyán a magyar tudományosság hátraesést

szenvedett, s a hazai bölcelet jelene (1856) ezt a hátrányt megsínylette. Korunk tudósa Balázs János viszont a középkori egyetem-alapítások sikertelenségében látta a magyar filozófiai gondolkodás visszamaradt voltának okát.”

A szerző ezen témához hozzáfűzte, hogy: a magyar bölceleti gondolat századok során rejtett utakon járt, s ha megjelent, legtöbbször a költészet és az irodalom formáinak védelmét kereste. Ezért céljává vált, hogy a magyar lap-pangó bölcelet értékeit felkutassa, s így be-pillanthassunk Bárány korának bölceletébe.

- Bárány Péter életrajzi adatait kutatással ki kell bővíteni és azokat a lexikonok és az irodalomtörténet számára nyilvánossá kell tenni.

- Fontos, hogy a megtalált a megtalált Magyar Pszichológiához a szaktudományok kutatói hozzáférhessenek, mint elsőként tiszta magyar nyelven írt, önálló tudományhoz.

- Végül Bárány Péter személye a kutató számára meghatározó érték volt, mivel kortársaira nagy hatással bírt, hiszen hosszabb időre fennmaradt a neve, munkájának ismerete nélkül is!

2./ Dr. Gyárfás Ágnes származása szerint erdélyi főnemesi család sarja. Miskolcon született. Édesapja Gyárfás Samu Székelykeresztúrbán született, később edelényi főjegyző lett. Édesanyja, a 16 évvel fiatalabb Móga Margit tanítónő a Küküllő folyó menti Mikeszása nevű kis erdélyi faluból indult, később postamesterként dolgozott.

Szinte a családhoz tartozott „Zsuzsó mama” is, aki egészen fiatal korától élt velük és a kis Ágika őt is nagyon szerette. Szinte kívülről tudta a tőle hallott Kárpát-medencei meséket, mondákat és népdalokat is.

Később ezek közül kiválasztott 15 mesét, s ezeket megjelentette és elemezte a Sánta Harkály című könyvében, melyet nem csak kicsi gyermekeknek, hanem minden korosztálynak ajánlott ősi bölceleti mondanivalója miatt. Ezek a mesék a magyar jellemet is építik, mely szerinte „égi mintára működik.”

A mesék vezették tekintetét a csillagos ég felé is, mert ezek itt játszódnak. Elmondása szerint a magyarságnak két nyilas csillagképe van. Az egyik az állatöv kilencedik jegye, a **SAGITTARIUS**: a Nyilas csillagkép. Sagittárius az öreg király, aki dec. 21-én adja át az uralkodást és az országot a fiának, a fiatal királynak, maga pedig befordul a fal felé és alszik egy jót. Az öreg király a téridőt adja át a fiának karácsonykor. Ez a nyilas őszünk, ha feljebb emelné a nyilát, pontosan bele találna a Tejút kellős közepébe, de nem teszi. Ő a magyarság számára a lét elemi feltételeit szolgáltatja, s a célzás dicsőségét átengedi a fiának, az ugyancsak nyilat, vagy kaszát tartó **ORION**-nak. Ő a nyilával pont a TEJÚT kellős közepét veszi célba, és oda is talál. **Ő a magyarság másik nyilas csillagképe, a mi égi őszünk: az ORION.** Régi csillagterképeken NIMRÓD-nak, vagy KASZÁS-nak is nevezik.

Tehát ORION az öreg király fia. Lábánál ülnek a kutyái, a **NAGY KUTYA** és a **KIS KUTYA**. A magyarság harmadik csillagképe tehát a **SZÍRIUSZ** (népies nevén SÁNTA KATA), mely a női sors csillaga. Kata viszi az ebédet az aratók után, de a kaszások mindig a lába elé kapnak a kaszájukkal, ezért is sánta a néphagyomány szerint.

Mindebből később tudományos könyvekben is sokat hasznosít!

Ágika meghatottan mesél édesapja családjának azon ágáról, akik székelykeresztúri kúriájában **Petőfi Sándor** 1849. július 30.-án, a segesvári ütközet előtti éjszakát töltötte, Bem tábornok kíséretében. Utolsó vacsorája: bivalytejes puliszka volt. Erről az eseményről azóta is megemlékeznek minden évben Székelykeresztúron **PETŐFI LEGENDÁRIUMKÉNT, s a megemlékezést időnként a DUNA Tv is közvetíti!** Az udvaron lévő körtefa alatt írta utolsó versét is. A fa ma is nagy becsben van - bár az eredeti már elkorhadt, - de kisarjadt belőle az új fa, mely főleg gondoskodásként fából haranglábat emeltek.

Ezen gyászos csata után a költő többé már nem került elő, de sajnos Ágika édesapja életében is a bujdosás következett. Nehéz sorsú,

kalandos élete volt. Az I. világháborúban sokáig fogságban volt Alma-Atában – Kazahsztán akkori fővárosában, - ahonnan 1926-ban került elő. Bujdosása során a borsodi Bánhorvátiba került, ahol a fiatal Samu elhatározta, hogy jegyző lesz, mely iskolát Debrecenben el is végezte. Ezután Edelénybe került, ahol családot alapított.

A család életvitelét egyszerű, erkölcsös, s a magyar hagyományokat tisztelő szellemiség hatotta át. Őt magát mindig munkára és szerénységre nevelték, mely mindig fontos volt számára. Lelki erejét és nemes tartását a Küküllő menti székely ősöktől örökölte!

Középiskolai tanulmányait Miskolcon végezte. Később a származása miatt hátrányos megkülönböztetéssel, küzdelemmel kellett szembesülnie az élet több területén, így az egyetemi felvételi kapcsán is.

Két érzékeny lelkületű gyermeke született: **József**, aki zeneszerző művész, s a belső látással rendelkező **Szabina**, akit a sors az USA-ba sodort magyar férjével együtt. Szabinát a földrajzi távolság sohasem szakította el az édesanyjától és attól, amit szellemileg-lelkileg máig is képvisel.

Ágika – mielőtt elvégezte az **Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-könyvtár szakát**, - segédmunkásként is dolgozott. 1970-ben ugyanitt **bölcsészdoktori címet** kapott, később pedig az **esztétika szakot** is elvégezte. A bölcsészetet, mint „szelíd tudományt” élethivatásul választotta. A **magyarságtudomány**, mint iskolai tantárgy bevezetéséért pedig élete végéig küzdelmet folytatott a maga eszközeivel.

1963-tól 1989-ig a miskolci Központi Orvosi Könyvtár vezetője volt, 1984-től tudományos főmunkatárs is. Emellett orvos történetet tanított az Orvos Továbbképző Egyetem miskolci főiskolai karon.

Tudományos munkássága eleinte az orvos történetre terjedt ki, majd **Miskolc művelődéstörténete felé fordult** (színház, irodalom). Később **bölcséleti tézisekkel**, valamint a ma-

gyar népmese, ballada pszichológiai vonatkozásait vizsgálta és publikálta is eredményeit.

Közel két évtizeden keresztül volt a Magyar Rádió Miskolci Stúdiója, az Észak-Magyarország napilap, és a Déli Hírlap színház-és könyvkritikusa.

1963-1985-ig a Könyvtári Tájékoztató, 1985-től 1990-ig a Borsodi Orvosi Szemle szerkesztője, 1991-től pedig az ANN UNIV LITT ARTIUM Miskolc, tudományos, magyar nyelvű, hazai folyóirat volt, mely 2000-ig létezett. (rövid név)

1998- óta az ŐSI GYÖKÉR c. folyóirat szerkesztője volt haláláig. (1972-es alapítója-örökös főszerkesztője: Badiny Jós Ferenc)

Munkásságáért a Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1989-ben Petőfi plakettel jutalmazta!

NEVÉT MEGBECSÜLÉS ÉS SIKER ÖVEZTE A TUDOMÁNYOS ÉS A TÁRSADALMI KÖRÖKBEN EGYARÁNT!

Ezen első korszakának főbb művei:

- Színházi kultúra Miskolcon 1891-1907 (Miskolc 1967)
- Borsodi Orvosok bio-bibliográfiája I-III Társszerző (Miskolc 1967-1979)
- Miskolc a századfordulón 1897-1907 (Miskolc 1974)
- 5 éves a Miskolc Vasgyári Kórház/A történeti részt írta és az anyagot szerkesztette (Miskolc 1976)
- Borsod Társszerző (Bp. 1979)
- Kórház a Vasgyárban Társszerző (Miskolc 1985)
- Bárány Péter: Korvinus Mátyás. Egy vitéz nemzeti szomorúval elegyes vígjáték 1790-ben. Közzéteszi és tanulmánnyal ellátja Gyárfás Ágnes (1986 Miskolc)
- Az Első Magyar Bölcséleti Mű és Története. Bárány Péter: Jelenséges Lélek=mény (Bp 1990)
- Bibliográfia Edelényi füzetek 9. (Edelény 1995)
- Bárány Péter Ének...-e 1802-ből (Miskolc 1996)

3./ Dr. Gyárfás Ágnes életében, tudományos munkájában bekövetkező fordulat éve: 1989, az un. magyarországi „rendszer-váltás” időpontja

1988 őszén, a rendszerváltás előestéjén alakult meg Miskolcon a bölcsész magán iskolát előkészítő társaság, Dr. Gyárfás Ágnes magyar bölcelet-és színháztörténész vezetésével.

Az alapítók közé tartozott: Dr. Nikodémusz Antal matematikus, Dr. Végvári Lajos, Pálné Dr. Conty P. Magdolna és többen is, akik közül ma már sajnos sokan nincsenek közöttünk.

A mozgalom eszmeiségében csatlakozott a város és a határon túli magyarság vezető értelmiségi rétege és mintegy 120.000 levélíró buzdító, bátorító levele is!

Mint ahogyan a felvilágosodás idejében a magyar értelmiség színe-java azonnal elfogadta a szellemi, gondolati szabadság eszmeiségét, ehhez hasonlóan a magyar több mint 40 év kommunista diktatúrát követő politikai változás szele is nyomban megérintette azokat, akik arra fogékonyak voltak!

Ne gondoljuk azt, hogy ez a döntés könnyű volt azok életében, akik tevékenyen is felvállalták egy magyarság központú magán iskola létrehozását Miskolcon, az „acélvárosban”! Óriási bátorság, hazaszeretet, lelki nagyság és elhivatottság kellett hozzá a szakmai felkészültségen túlmenően!

Dr. Gyárfás Ágnesben mindez jelen volt!

A miskolci felsőoktatási magán iskola létrehozását a következők motiválták leginkább:

- Magánegyetemi státuszban olyan tanárok képzésének megvalósítása, akik minden szakágban magyarság-központú és keresztény

szellemiségben sajátítják el és adják tovább őseink által ránk hagyományozott bölceletet, s ismereteket. Teszi ezt azért, mert a magyar népnek egyedülálló nyelvi, őstörténeti, bölceleti tárháza van, amely teljes mértékben megfelel egy egyetemes képzés alaptudományi kívánalmainak. Mindez 1989-ben hiányzott a magyar felsőoktatás világából.

- Miskolcon beindítani az egyetemi szintű bölcsészettudományi képzést, azzal a nem titkolt igénnyel, hogy a maga nemzeti karakterére helyezi a képzés tartalmát, melyet nyíltan felvállal.

- A tervezett szellemi műhely kizárólag tiszta keresztény erkölcsökre és magyar alapokra épül, a magyar oktatás legértékesebb hagyományainak visszahozásával.

- Az érettségit végzők közül, aki tanár vagy kutató szeretne lenni, helyben Miskolcon tanulhasson. E mellett korhatár nélkül is várja a jövőendő hallgatóit, hiszen az életfogytig tartó tanulást szorgalmazza.

- Miskolc város kulturális életét is szerette volna emelni, a korábbi szürke, „iparváros” milliő helyett.

- Egyik fő célkitűzése volt az iskolának (mely még ma is érvényes), hogy a magyarságtudományt, mint tantárgyat hivatalosan is vezessék be a magyar oktatás tantárgyai közé.

- Igaz, magyar történelmünk feltárása, kutatása és tanítása által hozzájárulhat a gyökereit ismerő, felnövekvő generációk létrejöttéhez.

- Tanárai legyenek az ország szellemi, lelki kiválóságai.

- Az oktatás tantárgyainak mindig az aktuális igényekhez kell igazodniuk.

- MBE Kiadó fenntartása és értékes művek kiadása, könyvbemutatók szervezése.

A cikk folytatását a következő számban olvashatják